

Charly Salenius-Pasternak, vanhempi tutkija, Ulkopoliittinen instituutti
Henri Vanhanen, Ilkka Kanervan eduskunta-avustaja, The Ulkopoliittisten toimitussihteeri

SUOMI JA PUOLUSTUSYHTEISTYÖ

RUOTSIN KANSSA TOTEUTETTU 'ILMAN ENNAKKORAJOITUKSIA' -MALLI KÄYTTÖÖN LÄPI KOKO YHTEISTYÖVERKOSTON

Suomi on kehittänyt puolustusyhteistyötä odotettua nopeammin useiden eri kumppanien kanssa. Ruotsin kanssa tehtävä yhteistyö on kuitenkin luonteeltaan poikkeuksellista, sillä sen suhteen ei ole asetettu ennalta määriteltyjä rajoituksia. Suomen kannattaisi noudattaa samanlaista lähestymistapaa myös muissa yhteistyösuhteissaan.

Suomi on poliittisesti ja taloudellisesti liittoutunut EU- ja euroalue-jäsenyyksien kautta, mutta ei ole puolustusliiton jäsen. Suomi osallistuu kuitenkin hyvin läheiseen puolustusyhteistyöhön lähimpien kumppaniensa, kuten Yhdysvaltain, kanssa.

Kolmen viime vuoden aikana Suomi on allekirjoittanut lukuisia kahdenvälisiä aiejulistuksia ja yhteisymmärryspöytäkirjoja, joiden tarkoituksena on helpottaa kahden- ja kolmenvälistä puolustusyhteistyötä. Jokainen näistä sopimuksista luo osaltaan hallinnollisia voimavaroja, tarjoaa poliittisen selkänöjan ja antaa liikkumavaraa yhteistyön kehittäjille.

Suomen yhteistyö Naton kanssa on laajentunut huomattavasti, ja Suomi on lähes rutiininomaisesti

osallistunut sellaisiin Naton sota-harjoituksiin, joissa harjoitellaan Naton 5. artiklan mukaista kollektiivista yhden jäsenmaan puolustamista. Samalla laajeneva puolustusyhteistyö EU-tasolla, etenkin EU:n pysyvä rakenteellinen yhteistyö, on saanut Suomen ottamaan aktiivisemman roolin keskusteluissa Lisabonin sopimuksen artiklan 42.7 merkityksestä kansalliselle puolustukselle. Suomi on myös tehnyt lakimuutoksia, joiden ansiosta sotilaallista apua voidaan antaa ja vastaanottaa helpommin.

Suomi on mukana myös useissa eurooppalaisissa puolustusyhteistyöjärjestelyissä, kuten Britannian vetämissä nopean toiminnan joukoissa (*Joint Expeditionary Force, JEF*), Ranskan luomassa Euroopan interventioaloitteessa (*European*

Intervention Initiative, EII) ja Saksan johtamassa kehysvaltioryhmässä (*Framework Nation Concept, FNC*). Nämä ovat osaltaan vahvistaneet Suomen suhteita kaikkiin kolmeen maahan.

Pohjoismaiden välinen puolustusyhteistyö (*Nordefco*) keskittyy käytännön ratkaisuihin yhteistyön tiivistämiseksi. Äskettäin julkaisussa tulevaisuusasiakirjassa on asetettu vuoteen 2025 ulottuvia tavoitteita. Niihin kuuluu muun muassa reaaliaikainen tiedon jakaminen ja yhteinen tilannekuva myös kriisi- ja sotatilanteissa. Tämä eroaa huomattavasti nykyisestä mallista, jossa jaetaan osa tiedoista rauhan aikana. Asiakirjassa ehdotetaan myös sotajoukkojen liikkumista ja tarvikkeiden varastointia maiden välillä koskevien

rajoitusten minimoimista, vaikka kyse olisi toisen Pohjoismaan omista operaatioista. Tämä avaisi ovet yhteispohjoismaisten varastojen rakentamiselle, joka voisi lisätä maiden puolustuksen resilienssiä ja ”syvyyttä”.

Suomen ja Ruotsin välinen puolustusyhteistyö on kuitenkin luonteeltaan poikkeuksellista, sillä vuodesta 2015 lähtien se on perustunut periaatteelle, jonka mukaan yhteistyölle ei aseteta ennalta poliittisia rajoitteita. Aiemmin yhteistyö oli rajattu rauhanajan oloihin, mutta asiaan tehtiin muutos vuosina 2014–2015. Myös Ruotsissa ollaan muuttamassa lainsäädäntöä niin, että Ruotsi voi osallistua yhteisiin puolustusoperaatioihin Suomen kanssa.

Päätöksentekijät niin Suomessa kuin Ruotsissa ovat omakusneet käytännöllisen näkökulman: Euroopan turvallisuusympäristön arvaamattomuuden vuoksi ei olisi viisasta rajoittaa ennalta käsin yhteistyön syvyyttä tai luonnetta.

Suomen ja Ruotsin asevoimat ovat kehittäneet yhteistyötään suuntaan, jossa tavoitteena on, että molempien maiden kaikki puolustushaarat kykenevät taistelemaan yhdessä, yhden johdon alaisena.

Esimerkiksi merivoimien yhteinen taisteluosasto on jo saavuttanut alustavan operatiivisen valmiuden.

Maavoimissa suomalaiset kompaniat ovat harjoitelleet osina ruotsalaisia pataljoonia, ja yhteistyötä laajennetaan lähitulevaisuudessa niin, että suomalaispataljoonat harjoittelevat osana ruotsalaisprikaateja.

Maiden ilmavoimat kykenevät toimimaan yhdessä ja puolustamaan toinen toisensa alueita vaativissakin skenaarioissa. Vuosien 2017–2018 aikana järjestetyillä sotaharjoituksilla Suomi ja Ruotsi ovat lisänneet asevoimiensa pelotetta osoittamalla, että niillä on alustava kyky taistella yhdessä tavalla, joka vahvistaa kummankin maan kansallista puolustuskykyä.

Suomelle olisi hyödyksi, jos se noudattaisi myös muissa puolustusyhteistyösuhteissaan samankaltaista linjausta kuin Ruotsin kanssa. Ottaen huomioon vallitsevan turvallisuuspoliittisen tilanteen, ei ole järkevää rajoittaa yhteistyötä ennalta käsin muuten kuin toteamalla, että yhteistyön syventämisestä ei sinänsä seuraa keskinäisiä velvoitteita. Tällainen maininta on jo tehty kaikkiin viimeaikaisiin aiejulistuksiin ja yhteisymmärryspöytäkirjoihin.

Tällainen ”vapaat kädet” -linjaus ei tarkoita, että Suomen tarvitsisi hyväksyä kaikkia yhteistyökumppanien ehdotuksia. Esimerkiksi vuonna 2017 Yhdysvallat oli

kiinnostunut tuomaan strategisia B-52 -pommikoneita sotaharjoituksiin Suomeen, mutta Suomi torjui ehdotuksen, koska sitä ei nähty mielekkääksi Suomen turvallisuustai puolustuspolitiikan kannalta.

Käytännössä linjaus voitaisiin virallistaa Suomen seuraavan hallituksen ohjelmassa sekä puolustusselonteossa. Oikein muotoiltuna se voisi lisätä Suomen kiinnostavuutta yhteistyökumppanina. Samalla se lisäisi päätöksentekijöiden mahdollisuuksia tilanteessa, jossa mahdolliseen kriisiin reagointi edellyttäisi monikansallista kykyä auttaa Suomea ja ylläpitää rauhaa lähialueella.